PRESCRIPŢIA ÎN MATERIE DE VÂNZARE INTERNAŢIONALĂ DE MĂRFURI CONFORM CONVENŢIEI DE LA NEW YORK DIN 14 iunie 1974

Lilia GRIBINCEA,
doctor în drept, conferenţiar universitar (USM)

REZUMAT

Scopul adoptării Convenţiei asupra prescripţiei în materie de vânzare internaţională de mărfuri, încheiată la New York la 14 iunie 1974, a fost de a înlătura dificultăţile apărute, datorită reglementărilor naţionale diferite în materia prescripţiei. În legislaţiile naţionale, există diferenţe considerabile în ceea ce priveşte construcţia juridică şi clasificarea prescripţiei, începutul şi durata termenelor de prescripţie, precum şi efectele prescripţiei. În sistemul *common law*, prescripţia este tratată ca o problemă de procedură, iar în dreptul continental prescripţia este considerată ca o instituţie de fond. O altă problemă constă în diferenţele foarte mari din legislaţiile naţionale referitoare la termenele de prescripţie. Unele termene sunt foarte scurte, de exemplu şase luni sau un an, iar alte termene sunt extrem de lungi, care, în unele cazuri, ajung şi până la 30 de ani.

Prin adoptarea Protocolului de modificare a Convenţiei asupra prescripţiei în materie de vânzare internaţională de mărfuri se asigură armonizarea necesară a reglementărilor privind prescripţia cu cele ale Convenţiei Naţiunilor Unite asupra contractelor de vânzare internaţională de mărfuri de la Viena din 11 aprilie 1980.

Cuvinte-cheie: prescripţia în materie de vânzare internaţională de mărfuri, durata termenului de prescripţie, modificarea termenului de prescripţie, încetarea curgerii termenului de prescripţie, expirarea termenului de prescripţie, calcularea termenului de prescripţie.

SUMMARY

The aim of the Convention on the Limitation Period in the International Sale of Goods, signed in New York on the June 14, 1974 was to eliminate the arising difficulties, due to the different national regulations in the field of limitation. In the national legislations there are considerable differences in terms of the juridical construction and the classification of the limitation, the initiation and the duration of the limitation periods, as well as the effects of the limitation. In the common law system, the limitation is treated as a procedure problem, and in the continental law the limitation is considered an institution of foundation. Another problem consists in the major differences in the national legislation referring to the limitation period. Some periods are very short, for example six months or one year, and other terms are extremely long, which in some cases may come up to thirty years.

By adopting the Protocol of the modification of the Convention on the Limitation Period in the International Sale of Goods the necessary harmonization shall be ensured in terms of the regulations regarding the limitation with the ones from the United Nations Convention on Contracts for the International Sale of Goods, of Vienna, dated from 11 April 1980.

Key-words: the limitation period in the international sale of goods, the duration of the limitation period, modification of the limitation period, expiration of the limitation period, calculation of the limitation period.

Precizări prealabile. Pe plan internaţional, prescripţia în materie de vânzare internaţională de mărfuri este reglementată de Convenţia asupra prescripţiei în materie de vânzare internaţională de mărfuri, încheiată la New York la 14 iunie 1974 (în continuare – Convenţia de la New York din 14 iunie 1974) şi de Protocolul de modificare a Convenţiei asupra prescripţiei în materie de vânzare internaţională de mărfuri, încheiat la Viena la 11 aprilie 1980 (în continuare – Protocolul de modificare)[1]. Atât Convenţia, cât şi Protocolul de modificare au intrat în vigoare la 1.08.1988. Prin adoptarea Protocolului de modificare a Convenţiei asupra prescripţiei în materie de vânzare internaţională de mărfuri se asigură armonizarea necesară a reglementărilor privind prescripţia cu cele ale Convenţiei Naţiunilor Unite asupra contractelor de vânzare internaţională de mărfuri din 11 aprilie 1980[2].

În prezent, 22 de state sunt părţi la Convenţia de la New York din 14 iunie 1974, aşa cum a fost modificată prin Protocolul de la Viena. La textul original al Convenţiei nominalizate sunt părţi 29 de state (cele 21 menţionate plus încă opt state)[3].

Această convenţie este primul instrument legal, care emană de la Comisia Naţiunilor Unite pentru Dreptul Comercial Internaţional (UNCITRAL), iar unii autori o numesc primul născut al UNCITRAL[4]. Scopul adoptării Convenţiei de la New York din 14 iunie 1974 a fost înlăturarea dificultăţilor apărute, datorită reglementărilor naţionale diferite în materia prescripţiei. Există diferenţe considerabile în legislaţiile naţionale în ceea ce priveşte construcţia juridică şi clasificarea prescripţiei, începutul şi durata termenelor de prescripţie, precum şi efectele prescripţiei[5]. În sistemul *common law,* prescripţia este tratată ca o problemă de procedură, iar în dreptul continental prescripţia este considerată o instituţie de fond[6]. O altă problemă constă în diferenţele foarte mari din legislaţiile naţionale referitoare la termenele de prescripţie. Unele termene sunt foarte scur-

te, de exemplu şase luni sau un an, iar alte termene sunt extrem de lungi, care, în unele cazuri ajung şi până la treizeci de ani[7]. Autorul citat consideră Convenţia de la New York din 14 iunie 1974 ca fiind sora Convenţiei de la Viena din 11 aprilie 1980.

Convenţia de la New York din 14 iunie 1974 în art.1 alin.(1) determină condiţiile în care drepturile şi acţiunile reciproce ale unui cumpărător şi ale unui vânzător, apărute dintr-un contract de vânzare internaţională de bunuri mobile corporale, sau referitoare la o contravenţie la acest contract, rezilierea sau nulitatea sa, nu mai pot fi exercitate în urma expirării unui anumit interval de timp, desemnat în convenţie prin expresia termen de prescripţie. S-a menţionat[8] că aceste cerinţe sunt prevăzute în scopul de a exclude din obiectul Convenţiei pretenţiile care se nasc independent de contract, cum ar fi cele bazate pe delict sau dol. Obiectul Convenţiei este de strictă interpretare, astfel încât nu poate fi extins asupra prescripţiei în materia altor contracte decât cel de vânzare-cumpărare, chiar dacă acestea ar fi conexe vânzării.

S-a remarcat[9] că termenul stabilit în art.1 alin.(1) este limitat în art.1 alin.(2). Potrivit art.1 alin.(2) al Convenţiei de la New York din 14 iunie 1974, termenul de prescripţie nu se confundă şi nu afectează un termen în cursul căruia o parte trebuie să adreseze o notificare celeilalte părţi sau să îndeplinească orice act, altul decât deschiderea unei proceduri, sub sancţiunea pentru partea respectivă de a nu-şi putea exercita dreptul său. Autorul citat observă că prevederile art.1 alin.(2) oferă posibilitate părţilor de a evita aplicarea Convenţiei prin introducerea în contract a unei clauze, conform căreia trebuie făcută o notificare într-o anumită perioadă de timp, sub sancţiunea de a nu putea exercita dreptul său. Prin urmare, părţile pot exclude aplicarea Convenţiei atât în baza art.3 alin.(2), cât şi în baza art.1 alin.(2).

În art.1 alin.(3), Convenţia de la New York din 14 iunie 1974 defineşte principalii termeni utilizaţi de Convenţie. Astfel, potrivit reglementării:

„a) termenii cumpărător, vânzător şi parte desemnează persoanele care cumpără sau vând sau care s-au angajat să cumpere sau să vândă bunuri mobile corporale şi persoanele care sunt succesorii lor sau avânzi cauză privind drepturile şi obligaţiile decurgând din contractul de vânzare;

b) termenul creditor desemnează oricare parte care valorifică un drept, fie că acesta are sau nu are ca obiect plata unei sume de bani;

c) termenul debitor desemnează oricare parte împotriva căreia un creditor valorifică un drept;

d) prin expresia contravenţie la contract se înţelege orice neexecutare de către o parte a obligaţiilor sale sau orice executare care nu este conformă cu contractul;

e) prin termenul procedură se înţelege orice procedură judiciară, arbitrală sau administrativă;

f) prin termenul persoană trebuie să se înţeleagă deopotrivă orice societate, asociaţie sau entitate, fie publică, fie privată, capabilă de a acţiona în justiţie;

g) prin termenul înscris trebuie să se înţeleagă, deopotrivă, comunicările adresate prin telegramă sau prin telex;

h) termenul an desemnează un act socotit după calendarul georgian".

Caracterul internaţional al contractului de vânzare de bunuri mobile corporale este determinat de faptul dacă în momentul încheierii contractului cumpărătorul şi vânzătorul îşi au sediul în state diferite (art.2 lit.a)). Convenţia de la New York din 14 iunie 1974, ca şi Convenţia de la Viena din 11 aprilie 1980 nu defineşte termenul de sediu, acesta fiind lăsat pe seama legii aplicabile.

Potrivit art.2 al Convenţiei de la New York din 14 iunie 1974, împrejurarea că părţile au sediul în state diferite poate fi luată în considerare doar dacă aceasta reiese din contract sau din negocierile între părţi sau din informaţiile date de ele înainte de încheierea contractului sau în acest moment. Dacă o parte într-un contract de vânzare de bunuri mobile corporale are sediul în mai mult decât un stat, sediul este acela care are legătura cea mai strânsă cu contractul şi executarea acestuia, ţinând seama de împrejurările cunoscute de părţi sau avute în vedere de ele în momentul încheierii contractului. Pentru situaţia în care o parte nu are sediu, se va avea în vedere reşedinţa sa obişnuită. Nici naţionalitatea părţilor, nici calitatea sau caracterul civil sau comercial al părţilor sau ale contractului nu sunt luate în considerare.

Prin Protocolul de modificare al Convenţiei, art.3 alin.(1), s-a precizat că dispoziţiile acesteia nu se aplică decât:

a) dacă în momentul încheierii contractului părţile îşi au sediul în state contractante sau

b) dacă regulile dreptului internaţional privat fac aplicabilă contractului de vânzare legea unui stat contractant.

Conform art.3 alin.(2) al Protocolului, dispoziţiile Convenţiei nu se aplică în caz că părţile au exclus în mod expres aplicarea sa.

Art.4 al Convenţiei de la New York din 14 iunie 1974, aşa cum a fost modificat prin Protocolul de modificare, stabileşte vânzările care nu sunt reglementate de Convenţie. Astfel Convenţia nu reglementează vânzările:

a) de obiecte mobile corporale cumpărate pentru o folosinţă personală, familială sau casnică, afară dacă vânzătorul, la un moment dat, oarecare, înainte de încheierea sau chiar la încheierea contractului, nu a ştiut şi nu ar fi fost presupus a cunoaşte că aceste obiecte erau cumpărate pentru o asemenea folosinţă;

b) la licitaţii;

c) urmare a sechestrului sau oricărei alte modalităţi consecutive autorităţii judiciare;

d) de valori mobiliare, efecte de comerţ şi monede;

e) de nave, vapoare, aeroglisoare şi aeronave;

d) de electricitate.

Durata şi punctul de plecare ale termenului de

prescripţie. Conform art.8 al Convenţiei, termenul de prescripţie este de 4 ani.

S-a menţionat[10] că, pe de o parte, termenul de prescripţie trebuie să fie adecvat pentru verificarea pretenţiilor, negocierea eventualelor înţelegeri amiabile, luarea măsurilor necesare pentru demararea procedurilor legale. La stabilirea termenului de prescripţie, s-a ţinut cont de problemele speciale, care rezultă din distanţa care deseori separă părţile unui contract de vânzare-cumpărare internaţională şi de complicaţiile ce rezultă din diferenţele de limbă şi de sisteme juridice. Pe de altă parte, termenul de prescripţie nu trebuie să fie prea lung ca să nu reuşească să ofere protecţie împotriva pericolelor de incertitudine şi nedreptate, care ar rezulta din trecerea excesivă de timp fără soluţionarea cererilor de despăgubire. Aceste pericole includ şi pierderea probelor, posibila ameninţare a stabilităţii afacerii sau solvabilităţii, cauzate de întârzierile extinse.

Printr-o dispoziţie specială, Convenţia instituie în art.23 o limitare generală a termenului de prescripţie. Textul prevede că, fără a se ţine seama de dispoziţiile Convenţiei, orice termen de prescripţie expiră cel mai târziu 10 ani după data la care a început să curgă în conformitate cu reglementările Convenţiei. S-a remarcat[11], că o asemenea limitare generală a termenului de prescripţie nu-şi are corespondent în mai multe sisteme de drept şi nici în dreptul român. Dispoziţiile Convenţiei privind această limitare generală au avut în vedere particularităţile vânzării internaţionale, generalizând şi codificând experienţa acumulată în raporturile din acest domeniu.

Termenul de prescripţie curge de la data la care acţiunea poate fi exercitată (art.9 alin.(1)).

În baza Convenţiei, punctul de plecare al termenului de prescripţie nu este întârziat când o parte este obligată prin contract să adreseze o notificare celeilalte părţi sau când convenţia de arbitraj prevede că nici un drept nu va lua naştere atâta timp, cât o sentinţă arbitrală nu va fi pronunţată (art.9 alin.(2) lit.a) şi b)).

S-a observat[12], că această prevedere exprimă ideea că prevederea din Convenţia de arbitraj în sensul că naşterea oricărui drept al părţilor se amână până la pronunţarea unei sentinţe arbitrale în cauză, nu are efect asupra regulii generale privind începerea curgerii termenului de prescripţie de la data naşterii dreptului la acţiune. Această prevedere trebuie coroborată cu dispoziţiile art.14, conform cărora introducerea unei acţiuni arbitrale face să înceteze curgerea (adică atrage întreruperea) termenului de prescripţie.

Conform art.10 alin.(1) al Convenţiei de la New York din 14 iunie 1974, o acţiune rezultând dintr-o încălcare a contractului poate fi exercitată începând cu data la care această încălcare s-a produs. Noţiunea de „încălcare a contractului" este definită în art.1 alin.(3) lit.d), desemnată prin expresia „contravenţie la contract", prin care se înţelege orice neexecutare de către o parte a obligaţiilor sale sau orice executare care nu este conformă cu contractul. Prevederea art.10 alin.(1) a fost ilustrată[13] prin următorul exemplu: Într-un contract de vânzare-cumpărare internaţională este stipulată clauza, conform căreia cumpărătorul poate plăti preţul mărfii la livrarea acesteia, situaţie în care va obţine o reducere de 2% din preţ. Contractul prevede, de asemenea, că cumpărătorul este obligat să plătească preţul cel târziu în termen de 60 de zile de la livrare. Cumpărătorul nu a plătit preţul la livrarea mărfii. Termenul de prescripţie începe să curgă la expirarea perioadei de 60 de zile, deoarece atunci are loc încălcarea contractului.

Convenţia precizează în art.10 alin.(2), că o acţiune sprijinită pe neconformitatea lucrurilor poate fi exercitată începând cu data la care lucrul a fost, în mod efectiv, remis cumpărătorului sau oferta de remitere a lucrului a fost refuzată de către cumpărător. Se consideră[14] că în acest caz regula se referă la acţiunea bazată pe neconformitatea bunului vândut pentru care nu s-a acordat cumpărătorului un termen de garanţie, ceea ce echivalează practic cu situaţia acţiunilor bazate pe viciile aparente ale bunului vândut. Pentru ipoteza în care vânzătorul a acordat cumpărătorului un termen de garanţie (adică este vorba de viciile ascunse ale lucrului vândut) se aplică regula prevăzută de art.11. Art.10 alin. (2) a fost ilustrat cu următorul exemplu[15]: Într-un contract de vânzare-cumpărare internaţională, un vânzător din Santiago a fost de acord să expedieze marfa unui cumpărător din Bombay, iar condiţiile au fost conform clauzei FOB din INCOTERMS. Conform prevederilor contractului, vânzătorul a încărcat mărfurile pe navă la data de 1 iunie. Mărfurile au ajuns în Bombay la 1 august, dată la care transportatorul a notificat cumpărătorul că ar putea prelua mărfurile. Cumpărătorul a preluat mărfurile la 15 august. În acest caz, mărfurile au fost în mod efectiv remise cumpărătorului la 15 august.

Potrivit art.10 alin.(3) al Convenţiei, o acţiune sprijinită pe un dol săvârşit înaintea încheierii contractului sau în momentul acestei încheieri sau rezultând din manopere frauduloase ulterioare poate fi exercitată, pentru aplicarea art.9, începând cu data la care faptul a fost sau trebuia în mod raţional să fi fost descoperit.

S-a remarcat[16] că, în acest caz, Convenţia instituie două momente de la care începe să curgă termenul de prescripţie, şi anume:

a) un moment subiectiv, când cel îndreptăţit a cunoscut faptul doloziv sau

b) un moment obiectiv, când acest fapt ar fi trebuit să fie descoperit, prin raportare la atitudinea unei persoane rezonabile aflată în această situaţie.

Conform art.11 al Convenţiei, în cazul în care vânzătorul a dat privitor la lucrul vândut o garanţie expresă, valabilă pe durata unui termen determinat de el sau în orice alt mod, termenul de prescripţie al acţiunii cumpărătorului sprijinită pe această garanţie începe să curgă de la data la care cumpărătorul notifică vânzătorului faptul care motivează exercitarea acţiunii sale şi, cel târziu, începând de la data expirării garanţiei. S-a menţionat[17], că includerea acestei prevederi a fost necesară, deoarece în absenţa ei s-ar putea constata că o

acţiune întemeiată pe o asemenea garanţie nu ar putea fi introdusă după expirarea perioadei de garanţie.

Art.11 nu precizează momentul în care vânzătorul trebuie să acorde termenul de garanţie. Se susţine[18] că art.11 guvernează atât situaţia în care garanţia este dată înainte, în timpul sau chiar după momentul predării bunului. Art.11 se aplică şi în cazul în care vânzătorul schimbă sau îmbunătăţeşte anumite componente ulterior remiterii bunului, pentru care oferă o garanţie expresă.

Convenţia precizează în art.12 alin.(1) că atunci când, în cazurile prevăzute de legea contractului, o parte declară rezoluţiunea contractului înaintea datei fixate pentru executarea sa, termenul de prescripţie curge începând cu data la care declaraţia este adresată celeilalte părţi. Dacă rezoluţiunea contractului nu este declarată înaintea datei fixate pentru executarea sa, termenul de prescripţie curge începând cu data la care declaraţia este adresată celeilalte părţi. Dacă rezoluţiunea contractului nu este declarată înaintea datei fixate pentru executare, termenul de prescripţie nu curge decât la această dată.

Şi Convenţia de la Viena în art.72 alin.(1) oferă posibilitate creditorului de a declara contractul rezolvit în cazul în care înainte de data executării contractului este manifest că cealaltă parte va săvârşi o contravenţie esenţială la contract.

Aşa cum s-a observat[19], art.12 alin.(1) acoperă următoarele două ipoteze:

a) Când declaraţia de rezoluţiune este făcută înaintea datei fixate pentru executarea contractului. Astfel, dacă o parte este în drept să declare rezoluţiunea anticipată a contractului şi face acest lucru în mod expres, termenul de prescripţie începe să curgă de la data la care declaraţia este adresată celeilalte părţi.

b) Rezoluţiunea contractului este declarată la data sau după data fixată pentru executare. În acest caz, termenul de prescripţie începe să curgă de la data prevăzută în contract pentru executare, moment de la care se consideră conform art.1 alin.(1) al Convenţiei că a intervenit o încălcare a contractului.

Art.12 alin.(1) este ilustrat prin următorul exemplu[20]: În baza unui contract de vânzare-cumpărare, încheiat la 1 iunie, vânzătorul este obligat să livreze mărfurile la 1 decembrie. La 1 iulie, vânzătorul (fără o scuză valabilă) informează cumpărătorul că nu va livra marfa conform contractului. La 15 iulie cumpărătorul declară contractul rezolvit din cauza refuzului vânzătorului de executare a contractului.

Art.12 alin.(2) reglementează prescripţia oricărei acţiuni, bazate pe neexecutarea contractelor cu executare succesivă. Potrivit reglementării, termenul de prescripţie a oricărui drept sprijinit pe neexecutarea de către o parte a unui contract prevăzând prestaţii sau plăţi eşalonate curge, pentru fiecare dintre obligaţii cu executare succesivă, începând de la data la care neexecutarea care le afectează s-a produs. Când, potrivit legii aplicabile contractului, o parte declară rezoluţiunea contractului următor acestei neexecutări, termenul de prescripţie a tuturor obligaţiilor cu executare succesivă curge de la data la care declaraţia este adresată celeilalte părţi.

Încetarea curgerii termenului de prescripţie. Sub aspect terminologic, Convenţia utilizează noţiunea de „încetarea curgerii prescripţiei".

Convenţia de la New York din 14 iunie 1974 reglementează trei cauze de încetare a curgerii termenului de prescripţie şi stipulează condiţiile în care se prelungeşte acest termen.

Cauzele de încetare a curgerii termenului de prescripţie sunt:

a) îndeplinirea de către creditor a unui act introductiv al oricărei proceduri împotriva debitorului;

b) îndeplinirea de către creditor a oricărui act care are efect întreruptiv de prescripţie conform legii statului unde debitorul îşi are sediul;

c) recunoaşterea de către debitor a obligaţiei pe care o are faţă de creditor.

În art.13 Convenţia precizează că termenul de prescripţie încetează să curgă când creditorul îndeplineşte orice act, care după legea jurisdicţiei sesizate este considerat introductiv al unei proceduri judiciare împotriva debitorului.

Potrivit art.14 al Convenţiei, atunci când părţile au convenit să supună diferendul lor arbitrajului, termenul de prescripţie încetează să curgă începând de la data la care una dintre părţi regurge la procedura de arbitraj în modul prevăzut de Convenţia de arbitraj sau prin legea aplicabilă acestei proceduri. În lipsa oricărei dispoziţii în această privinţă, procedura de arbitraj se consideră angajată la data la care cererea de arbitrare este notificată la reşedinţa obişnuită sau la sediul celeilalte părţi ori, în lipsă, la ultima sa reşedinţă sau ultimul său sediu cunoscut.

În cazul în care creditorul introduce orice altă procedură (inclusiv una administrativă) împotriva debitorului, termenul de prescripţie încetează să curgă atunci când creditorul îşi valorifică dreptul său spre a-i obţine recunoaşterea sau executarea, cu excepţia cazului în care legea care reglementează această procedură dispune altfel.

În art.15 Convenţia reglementează încetarea curgerii termenului de prescripţie în oricare altă procedură decât cele prevăzute de art.13 şi 14. Sunt enumerate, între altele, procedurile la care se referă acest text, şi anume, cele folosite cu ocazia:

a) decesului sau incapacităţii debitorului;

b) falimentului sau oricărei situaţii de insolvabilitate privind totalitatea bunurilor debitorului; sau

c) dizolvării sau lichidării unei societăţi, asociaţii sau entităţi, când acesta este debitorul.

Potrivit dispoziţiilor art.16 al Convenţiei, în interesul înfăptuirii prevederilor art.13, 14 şi 15, o cerere reconvenţională este considerată a fi fost introdusă la aceeaşi dată ca şi actul privitor la dreptul căruia este opusă, cu condiţia ca atât cererea principală, cât şi cererea reconvenţională să decurgă din acelaşi contract sau din mai multe contracte încheiate în cursul aceleiaşi operaţiuni.

S-a remarcat[21] că din reglementare rezultă că dacă o parte introduce împotriva celeilalte părţi o cerere principală, iar aceasta, la rândul său, formulează o cerere reconvenţională împotriva celei dintâi, cererea reconvenţională este considerată din punctul de vedere al încetării curgerii prescripţiei, ca fiind introdusă la aceeaşi dată cu cererea principală. Această soluţie, care conferă un efect retroactiv cererii reconvenţionale, se justifică prin necesitatea înlăturării situaţiei inechitabile pentru debitor, care ar putea apărea în cazul în care cererea reconvenţională ar putea fi supusă unei prescripţii proprii.

Potrivit art.17 alin.(1) al Convenţiei, încetarea curgerii termenului de prescripţie prin introducerea de către creditor a unei proceduri împotriva debitorului, înainte de expirarea termenului de prescripţie, nu are loc – şi se consideră că termenul continuă să curgă – atunci când procedura s-a încheiat fără ca o hotărâre să fie pronunţată asupra fondului pricinii. Prin urmare[22], efectul de încetare a curgerii prescripţiei cererii creditorului nu se produce dacă, de exemplu, creditorul renunţă la ea, cererea se perimă (prin inactivitatea creditorului), sau dacă organul competent să o soluţioneze a respins-o, a anulat-o sau a dispus încetarea procedurii.

S-a menţionat[23] că pot exista diferite motive pentru care procedura să se încheie fără a fi pronunţată o hotărâre. De exemplu, cererea a fost respinsă din cauza incompetenţei instanţei. Sau o hotărâre a unui tribunal arbitral a fost anulată de către o instanţă. În sensul art.17 este lipsit de relevanţă dacă creditorul a retras cererea sau nu a continuat să-l urmărească pe debitor sau dacă un tribunal arbitral a încetat procedura printr-o încheiere.

Potrivit art.17 alin.(2) în cazul în care procedura s-a încheiat fără a se fi pronunţat o hotărâre asupra fondului pricinii, creditorul beneficiază de un termen de un an cu începere de la încheierea procedurii. Prin urmare, creditorul în acest termen poate să reia procedura.

Art.18 al Convenţiei reglementează încetarea termenului de prescripţie în următoarele situaţii:

a) O procedură introdusă împotriva unui debitor face să înceteze cursul prescripţiei faţă de un codebitor solidar dacă creditorul îl informează pe acesta din urmă, în scris, despre introducerea procedurii mai înainte de expirarea termenului de prescripţie prevăzut în prezenta convenţie.

Prin urmare, procedura dată are ca efect încetarea curgerii prescripţiei atât faţă de debitorul împotriva căruia s-a acţionat, cât şi faţă de un codebitor solidar, solidaritatea rezultând tot din contractul de vânzare-cumpărare.

b) Când o procedură este introdusă de către un subdobânditor împotriva cumpărătorului, termenul de prescripţie prevăzut în prezenta convenţie încetează să curgă, cât priveşte recursul cumpărătorului împotriva vânzătorului, dacă cumpărătorul a informat, în scris, vânzătorul înaintea expirării acestui termen despre introducerea procedurii.

Această prevedere este analizată prin prisma următorului exemplu[24]: *A* vinde marfa lui *B*, care, la rândul său, o vinde lui *C*. *C* începe o procedură legală împotriva lui *B* pe motiv că mărfurile sunt defecte. În acest caz, *B* are dreptul de a înainta o acţiune de despăgubire împotriva lui *A*. Dacă *C* ar începe procedura la sfârşitul termenului de prescripţie, s-ar putea ca *B* să nu aibă suficient timp pentru introducerea unei proceduri legale împotriva lui *A,* mai ales dacă doreşte să aştepte hotărârea pronunţată în procedura înaintată împotriva sa. Dacă din Convenţie ar lipsi prevederea cuprinsă în art.18 alin.(2), *B* ar fi obligat să introducă o procedură împotriva lui *A* imediat ce *C* a introdus procedura împotriva lui *B*. Pentru aceste raţiuni art.18 alin.(2) prevede că atunci când un subdobânditor introduce o acţiune împotriva cumpărătorului, termenul de prescripţie încetează să curgă în privinţa recursului cumpărătorului împotriva vânzătorului, cu condiţia ca vânzătorul să fi fost informat în scris de către cumpărător înaintea expirării acestui termen despre introducerea procedurii.

Printr-o dispoziţie comună pentru alin.(1) şi (2), art.18 alin.(3) prevede că atunci când procedura vizată la paragr. 1 şi 2 ale prezentului articol s-a încheiat, termenul de prescripţie al recursului creditorului sau al cumpărătorului împotriva debitorului solidar sau împotriva vânzătorului este considerat a nu fi încetat să curgă în temeiul paragr. 1 şi 2 din prezentul articol, creditorul sau cumpărătorul dispune totuşi de un termen suplimentar de un an începând de la data la care procedura s-a încheiat, dacă în acel moment termenul de prescripţie a ajuns la expirare sau dacă îi mai rămâne să curgă mai puţin de un an.

Conform art.19 al Convenţiei, în cazul în care creditorul săvârşeşte, în statul unde debitorul îşi are sediul său şi mai înainte de expirarea termenului de prescripţie, un act, altul decât cele prevăzute la art.13, 14, 15 şi 16, care, după legea statului respectiv are drept efect redeschiderea unui termen de prescripţie, un nou termen de 4 ani începe să curgă de la data stabilită prin această lege. Prin urmare, noul termen de 4 ani este tot un termen de prescripţie a dreptului la acţiune a creditorului.

S-a menţionat[25] că art.19 permite ca prescripţia să fie întreruptă şi pentru alte cauze decât cea menţionată anterior, atunci când se întrunesc trei condiţii cumulative:

a) asemenea cauze sunt prevăzute de legea statului unde debitorul îşi are sediul;

b) procedura este pornită de creditor în acest stat;

c) procedura este pornită înainte de expirarea termenului de prescripţie stipulat în convenţie (iar nu de legea statului respectiv).

Conform art.30 al Convenţiei, actele şi împrejurările prevăzute la art.13-19 care au fost îndeplinite ori s-au realizat într-un stat contractant îşi vor produce efectul deplin în alt stat contractant, cu condiţia ca creditorul să fi făcut diligenţele pentru ca debitorul să fie informat despre aceasta în termen scurt. Unii autori consideră[26] prevederile art.30 ca fiind una din cele mai importante

prevederi ale Convenţiei de la New York din 14 iunie 1974, deoarece odată ce o procedură este pornită într-un stat contractant, efectul întreruperii termenului de prescripţie este recunoscut într-un alt stat contractant. Chiar dacă un stat nu recunoaşte şi nu execută o hotărâre a unei instanţe de judecată sau a unui tribunal arbitral, această regulă se aplică.

Unii autori[27] ilustrează prevederile art.30 prin următorul exemplu: Pretenţiile cumpărătorului împotriva vânzătorului, întemeiate pe un contract de vânzare internaţională de mărfuri, au apărut în anul 2003. În anul 2006, cumpărătorul introduce o acţiune împotriva vânzătorului în statul contractant X. În 2008, în timp ce procedura se afla în deplină desfăşurare în statul X, cumpărătorul iniţiază o procedură şi în statul contractant Y, întemeiată pe aceleaşi pretenţii. Din moment ce dreptul la acţiune a luat naştere cu mai mult de 4 ani anterior procedurii introduse în statul Y, această acţiune ar fi respinsă ca prescrisă, dacă termenul de prescripţie nu ar fi încetat să curgă. Astfel, conform art.30, în statul Y se va recunoaşte efectul întreruptiv de prescripţie al procedurii introduse în statul X, în interiorul termenului de prescripţie. Ipoteza prezentată este valabilă sub condiţia informării în termen scurt a debitorului, asupra actelor sau împrejurărilor care au fost îndeplinite ori s-au ivit într-un stat contractant.

O altă cauză de încetare a termenului de prescripţie este stabilită în art.20 al Convenţiei de la New York din 14 iunie 1974, când înaintea expirării termenului de prescripţie debitorul recunoaşte în scris obligaţia sa faţă de creditor, un nou termen de prescripţie de 4 ani începe să curgă de la zisa recunoaştere.

Plata dobânzilor sau executarea parţială a unei obligaţii de către debitor are acelaşi efect pentru aplicarea paragrafului 1 al prezentului articol ca şi o recunoaştere, dacă raţional se poate deduce din această plată sau din această executare că debitorul îşi recunoaşte obligaţia sa.

După cum rezultă din reglementare, recunoaşterea poate fi expresă conform art.20 alin.(1) care prevede că „debitorul recunoaşte în scris obligaţia sa faţă de creditor” sau tacită conform art.20 alin.(2) care stipulează „dacă raţional se poate deduce din această plată sau din această executare că debitorul îşi recunoaşte obligaţia sa”.

Un alt temei de prelungire a termenului de prescripţie este prevăzut în art.21 al Convenţiei, conform căruia, când faţă de împrejurări ce nu îi sunt imputabile şi pe care nu le putea nici evita şi nici învinge, creditorul este în imposibilitatea de a face să înceteze cursul prescripţiei, termenul se prelungeşte cu un an, începând din momentul în care împrejurările menţionate au încetat să existe.

S-a menţionat[28] că prevederile date se referă, fără îndoială, la evenimentele de forţă majoră, iar evitarea utilizării acestei noţiuni în Convenţie s-a datorat faptului că unele sisteme de drept nu cunosc această noţiune. De asemenea, din reglementare se poate deduce că aceasta cuprinde atât evenimentele de forţă majoră, cât şi fapta debitorului.

Unii autori includ în domeniul de aplicare a art.21 următoarele situaţii: starea de război, întreruperea căilor de comunicaţie dintre ţările în cauză, decesul sau incapacitatea debitorului până la desemnarea unui curator, ascunderea identităţii sau adresei debitorului, care face imposibilă introducerea unei acţiuni de către creditor, ascunderea frauduloasă de către debitor a defectelor mărfurilor, o pauză a autorităţilor judiciare din ţara debitorului[29].

După cum rezultă din prevederile art.21 al Convenţiei, suspendarea termenului de prescripţie nu are loc pe durata evenimentului de forţă majoră. Termenul de prescripţie se prelungeşte cu un an după încetarea cauzei de forţă majoră.

S-a menţionat[30] că prelungirea termenului de prescriprţie în sensul art.21 este rezolvată în mod flexibil. Astfel, prelungirea termenului în caz de survenire a evenimentului de forţă majoră nu are loc automat. Dacă evenimentul de forţă majoră are loc în primii 3 ani din termenul de prescripţie de 4 ani, atunci nu se vor aplica prevederile art.21. Pe de altă parte, termenul de prescripţie poate fi prelungit pe o perioadă mai lungă sau mai scurtă decât cea în care a existat forţa majoră. Această soluţie protejează creditorul de un dezavantaj, fără a prelungi în mod inutil termenul de prescripţie. În nici un caz, termenul de prescripţie nu poate fi prelungit pe o durată mai mare decât cea stabilită în art.23 al Convenţiei.

Modificarea termenului de prescripţie. De regulă, prevederile Convenţiei privind termenul de prescripţie sunt imperative. Potrivit art.22, termenul de prescripţie nu poate fi modificat, nici cursul său schimbat, printr-o declaraţie a părţilor sau pe calea unui acord între ele. Prin excepţie, debitorul poate oricând, în cursul termenului de prescripţie, să prelungească acest termen printr-o declaraţie scrisă adresată creditorului. Această declaraţie poate fi reînnoită.

După cum rezultă din reglementare, declaraţia debitorului trebuie să fie făcută în formă scrisă şi considerăm că trebuie să fie neechivocă. O altă condiţie care se impune este ca termenul de prescripţie să nu fie expirat. Deşi este posibilă o reînnoire a declaraţiei, prelungirea nu poate să depăşească limitarea generală a termenului de prescripţie de 10 ani, stabilită în art.23 al Convenţiei.

Potrivit alin.(3) art.22 al Convenţiei, dispoziţiile acestui articol nu afectează validitatea oricărei clauze a contractului de vânzare, stipulând că procedura de arbitraj poate fi angajată într-un termen de prescripţie mai scurt decât cel care este prevăzut prin prezenta Convenţie, cu condiţia ca numita clauză să fie valabilă în raport cu legea aplicabilă contractului de vânzare.

Efectul expirării termenului de prescripţie. În art.24 Convenţia stipulează că expirarea termenului de prescripţie nu este luată în considerare în orice procedură, decât dacă ea este invocată de către partea interesată.

Conform art.25 alin.(1) efectul prescripţiei constă în faptul că nici un drept nu este recunoscut şi nici nu devine executoriu în nici o procedură începută după expirarea termenului de prescripţie. S-a remarcat[31] că din acest text dar şi din cel al art.1 alin.(1), art.5 lit.e) şi din întreg conţinutul Convenţiei rezultă că aceasta se referă la prescripţia dreptului la acţiune, iar nu a dreptului de a cere executarea silită a unui titlu executoriu.

Efectul prescripţiei nu se produce în două cazuri:

a) când prescripţia nu este invocată de către partea interesată conform condiţiei din art.24 şi

b) în cazul în care dreptul este invocat pe cale de excepţie, conform art.25 alin.(2).

Invocarea pe cale de excepţie este riguros reglementată de Convenţie, care în art.25 alin.(2) precizează că, fără a se ţine seama de expirarea termenului de prescripţie, o parte poate invoca un drept şi poate să-l opună celeilalte părţi ca mijloc de apărare sau de compensaţie, cu condiţia în acest din urmă caz:

a) ca cele două creanţe să fie născute din acelaşi contract sau din mai multe contracte încheiate în cursul aceleiaşi tranzacţii, sau

b) ca creanţele să fi putut face obiectul unei compensaţii la un moment oarecare mai înainte de expirarea termenului de prescripţie.

Prevederile art.25 alin.(2) au fost ilustrate prin următorul exemplu[32]: În baza unui contract de vânzare-cumpărare internaţională, *A* se obligă să livreze lui *B* mărfurile specificate în contract la data de 1 iunie a fiecărui an în perioada 1975-1980. *B* a declarat că mărfurile livrate în 1975 au fost neconforme. *B* nu a plătit preţul pentru mărfurile livrate, iar *A* a introdus o procedură legală în anul 1981 pentru a recupera preţul. În acest caz, *B* poate înainta o cerere împotriva lui *A* ca un *set-off,* întemeiată pe mărfurile defecte livrate în anul 1975. Deşi termenul de prescripţie pentru *B* a expirat în anul 1979, cererea lui *B* este permisă în baza art.25 alin.(2) lit.a) deoarece creanţa sa este născută în baza aceluiaşi contract ca şi creanţa lui *A*.

Dacă debitorul execută obligaţia sa după expirarea termenului de prescripţie, potrivit art.26 al Convenţiei, el nu are dreptul să ceară restituirea, chiar dacă ignorează, în momentul executării obligaţiei sale, că termenul de prescripţie este expirat.

Din acest articol, rezultă concepţia Convenţiei privind efectul prescripţiei asupra dreptului subiectiv al creditorului şi, implicit, al obligaţiei corelative a debitorului, concepţie care se sintetizează în următoarele concluzii[33]:

a) după expirarea termenului de prescripţie, dreptul subiectiv al creditorului nu se stinge, însă el nu mai poate fi exercitat pe cale de acţiune, dar numai pe cale de excepţie (ca mijloc de apărare sau de compensaţie, cum se exprimă art.25 alin.(2), pentru a interzice o eventuală cerere în restituirea prestaţiei făcută de debitor;

b) obligaţia corelativă (a debitorului) devine, după expirarea termenului de prescripţie, imperfectă, în sensul că ea nu mai poate fi executată pe cale de acţiune a creditorului (deoarece dreptul acestuia s-a prescris), dar dacă debitorul îşi execută obligaţia după expirarea termenului de prescripţie, prestaţia acestuia nu mai poate fi repetată (chiar dacă debitorul nu a ştiut faptul că prescripţia se împlinise), deoarece o cerere în restituire făcută de debitor va fi paralizată prin invocarea de către creditor a excepţiei subzistenţei dreptului său subiectiv.

S-a menţionat[34] că după expirarea termenului de prescripţie, dreptul subiectiv al creditorului nu se stinge, dar el nu mai poate fi exercitat decât pe cale de excepţie. La rândul ei, obligaţia corelativă a debitorului devine imperfectă, întrucât nu mai poate fi executată pe cale de acţiune a creditorului. Dacă creditorul îşi execută totuşi obligaţia, prestaţia sa nu poate fi restituită, deoarece o asemenea cerere va fi oprită prin invocarea excepţiei subzistenţei dreptului său subiectiv.

Potrivit art.27, expirarea termenului de prescripţie cu privire la partea principală a datoriei are acelaşi efect privitor la dobânzile acesteia.

Calcularea termenului de prescripţie. Convenţia reglementează în art.28 şi 29 modul de calcul al termenelor pe ani, singurele pe care ea le prevede.

Conform art. 28 alin.(1), termenul de prescripţie este calculat astfel încât să expire la miezul nopţii al zilei a cărei dată corespunde celei care termenul a început să curgă. De exemplu, termenul de 4 ani început la 10 iulie 2012 expiră pe 10 iulie 2016, ora 24.00.

În lipsa unei date corespunzătoare, termenul de prescripţie expiră la miezul nopţii al ultimei zile a ultimei luni a termenului. De exemplu, un termen de 1 an, început la 29 februarie 2012, expiră la 28 februarie 2013[35].

Potrivit art.28 alin.(2) termenul de prescripţie este calculat prin referire la data locului unde procedura este angajată. În privinţa datei se aplică *lex fori*.

Conform art.29, dacă ultima zi a termenului de prescripţie este o zi de sărbătoare sau orice altă zi de vacanţă judiciară, ceea ce împiedică începerea procedurii în jurisdicţia unde creditorul angajează o procedură judiciară sau revendică un drept, termenul de prescripţie este prelungit în aşa fel încât să înglobeze prima zi utilă, care urmează zilei de sărbătoare sau de vacanţă judiciară.

Note:

[1] Republica Moldova a aderat la Convenţie şi la Protocolul de modificare a Convenţiei prin Hotărârea Parlamentului nr.1214-XIII din 25.06.1997, publicată în *Monitorul Oficial al Republicii Moldova,* nr.48/414 din 24.07.1997. România a aderat la Convenţia de la New York şi la Protocolul de modificare a Convenţiei prin Legea 24/1992, publicată în *Monitorul Oficial al României,* nr.46 din 24 martie 1992.

[2] Preambulul Protocolului de modificare a Convenţiei asupra prescripţiei în materie de vânzare internaţională de mărfuri, încheiat la Viena la 11 aprilie 1980.

[3] www.uncitral.org, accesat la 5 septembrie 2012.

[4] Winship Peter. *The Convention on the Limitation Period in the International Sale of Goods: The United States Adopts UNCITRAL's Firstborn*. http://www.cisg.law.pace.edu/cisg/biblio/winship4.html, accesat la 22.05.2013; Smit, Hans. *The Convention on the Limitation Period in the International Sale of Goods: UNCITRAL's First Born*. http://www.cisg.law.pace.edu/cisg/biblio/smit.html, accesat 22.05.2012.

[5] Enderlein, Fritz and Maskow, Dietrich. *International Sales Law, United Nations Convention Contracts for the International Sales of Goods. Convention on the Limitation Period in the International Sales of Goods.* Oceana Publications, New York, London, Rome, 1992, p.399.

[6] Kazuaki Sono, *The Limitation Convention: The Forerunner to Establish UNCITRAL Credibility.* September 2003. http://www.cisg.law.pace.edu/cisg/biblio/sono3.html, accesat la 22.05.2012.

[7] Kazuaki Sono, *Commentary on the Convention on the limitation period in the international sale of goods, done at New York, 14 JUNE 1974 (A/CONF.63/17), With editorial notes and other additions to accommodate the 1980 Protocol.* http://www.cisg.law.pace.edu/cisg/biblio/sono1.html, accesat la 22.05.2013.

[8] Sitaru Dragoş-Alexandru, Buglea Claudiu-Paul şi Stănescu Şerban-Alexandru, *Dreptul comerţului internaţional. Tratat. Partea specială,* Universul Juridic, Bucureşti, 2008, p.156.

[9] Smit Hans, *The Convention on the Limitation Period in the International Sale of Goods: UNCITRAL's First Born.* http://www.cisg.law.pace.edu/cisg/biblio/smit.html, accesat 22.05.2013.

[10] Kazuaki Sono, *Commentary on the Convention on the limitation period in the international sale of goods*, done at New York, 14 JUNE 1974 (A/CONF.63/17), *With editorial notes and other additions to accommodate the 1980 Protocol,* http://www.cisg.law.pace.edu/cisg/biblio/sono1.html, accesat la 22.05.2013.

[11] Mazilu Dumitru, *Tratat privind Dreptul comerţului internaţional.* Universul Juridic, Bucureşti, 2011, p.421.

[12] Sitaru Dragoş-Alexandru, Buglea, Claudiu-Paul şi Stănescu, Şerban-Alexandru, *op.cit.,* p.161.

[13] Kazuaki Sono, *Commentary on the Convention on the limitation period in the international sale of goods,* done at New York, 14 JUNE 1974 (A/CONF.63/17), With editorial notes and other additions to accommodate the 1980 Protocol. http://www.cisg.law.pace.edu/cisg/biblio/sono1.html, accesat la 23.05.2012.

[14] Sitaru Dragoş-Alexandru, Buglea, Claudiu-Paul şi Stănescu, Şerban-Alexandru, *op.cit.,* p.162-163.

[15] Kazuaki Sono, *Commentary on the Convention on the limitation period in the international sale of goods,* done at New York, 14 JUNE 1974 (A/CONF.63/17), With editorial notes and other additions to accommodate the 1980 Protocol, http://www.cisg.law.pace.edu/cisg/biblio/sono1.html, accesat la 23.05.2013.

[16] Sitaru Dragoş-Alexandru, Buglea Claudiu-Paul şi Stănescu Şerban-Alexandru, *op.cit.,* p.163.

[17] Smit Hans, *The Convention on the Limitation Period in the International Sale of Goods: UNCITRAL's First Born.* http://www.cisg.law.pace.edu/cisg/biblio/smit.html, accesat 22.05.2013.

[18] Kazuaki Sono, *Commentary on the Convention on the limitation period in the international sale of goods,* done at New York, 14 JUNE 1974 (A/CONF.63/17), With editorial notes and other additions to accommodate the 1980 Protocol, http://www.cisg.law.pace.edu/cisg/biblio/sono1.html, accesat la 23.05.2013; Sitaru Dragoş-Alexandru, Buglea Claudiu-Paul şi Stănescu Şerban-Alexandru, *op.cit.,* p.164.

[19] Sitaru Dragoş-Alexandru, Buglea Claudiu-Paul, Stănescu Şerban-Alexandru, *op.cit.,* p.165.

[20] Kazuaki Sono, *Commentary on the Convention on the limitation period in the international sale of goods,* done at New York, 14 JUNE 1974 (A/CONF.63/17), With editorial notes and other additions to accommodate the 1980 Protocol, http://www.cisg.law.pace.edu/cisg/biblio/sono1.html, accesat la 23.05.2013.

[21] Sitaru Dragoş-Alexandru, Buglea Claudiu-Paul şi Stănescu Şerban-Alexandru, *op.cit.,* p.165.

[22] *Ibidem*, p.168.

[23] Enderlein, Fritz and Maskow, Dietrich, *op.cit.,* p.421.

[24] Kazuaki Sono, *Commentary on the Convention on the limitation period in the international sale of goods,* done at New York, 14 JUNE 1974 (A/CONF.63/17), With editorial notes and other additions to accommodate the 1980 Protocol, http://www.cisg.law.pace.edu/cisg/biblio/sono1.html, accesat la 23.05.2013.

[25] Sitaru Dragoş-Alexandru, Buglea Claudiu-Paul şi Stănescu Şerban-Alexandru, *op.cit.,* p.170.

[26] Kazuaki Sono, *The Limitation Convention: The Forerunner to Establish UNCITRAL Credibility*. September 2003, http://www.cisg.law.pace.edu/cisg/biblio/sono3.html, accesat la 21.05.2013.

[27] Sitaru Dragoş-Alexandru, Buglea Claudiu-Paul şi Stănescu Şerban-Alexandru, *op.cit.,* p.172.

[28] Smit Hans, *The Convention on the Limitation Period in the International Sale of Goods: UNCITRAL's First Born,* http://www.cisg.law.pace.edu/cisg/biblio/smit.html, accesat 22.05.2012.

[29] Kazuaki Sono, *Commentary on the Convention on the limitation period in the international sale of goods,* done at New York, 14 JUNE 1974 (A/CONF.63/17), With editorial notes and other additions to accommodate the 1980 Protocol, http://www.cisg.law.pace.edu/cisg/biblio/sono1.html, accesat la 23.05.2013; Enderlein, Fritz and Maskow, Dietrich. *op.cit.,* p.426.

[30] Enderlein, Fritz and Maskow, Dietrich, *op.cit.,* p.426.

[31] Sitaru Dragoş-Alexandru, Buglea Claudiu-Paul şi Stănescu Şerban-Alexandru, *op.cit.,* p.175.

[32] Kazuaki Sono, *Commentary on the Convention on the limitation period in the international sale of goods,* done at New York, 14 JUNE 1974 (A/CONF.63/17), With editorial notes and other additions to accommodate the 1980 Protocol, http://www.cisg.law.pace.edu/cisg/biblio/sono1.html, accesat la 23.05.2012.

[33] Sitaru Dragoş-Alexandru, Buglea Claudiu-Paul şi Stănescu Şerban-Alexandru, *op.cit.,* p.176.

[34] Macovei Ioan, *Dreptul comerţului internaţional,* vol. II, C.H. Beck, Bucureşti, 2009, p.35.

[35] A se vedea şi Gribincea Lilia, *Contractul comercial de vânzare-cumpărare internaţională de mărfuri,* Reclama, Chişinău, 2002, p.161.